

INFORMAČNÍ LIST PRO OBYVATELE OBCE SILŮVKY

číslo 5 (56), ročník 6

prosinec 2004

vydává Obecní úřad Silůvky, Prachaticky 39, 664 46, tel.: 547 225 127, e-mail: obec.siluvky@iol.cz

Prosinec

- Mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná.
- Pošmurný prosinec dobré je znamení pro sady, lučiny i všechno osení.
- Lepší vánoce třesuté než tekuté.
- Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to běží.
- Když měsíc o vánocích ubývá, rolníku úrody přibývá.
- Prosinec se sněhem na pěšině, žitko je na každé výšině.
- Mnoho sněhu v prosinci - mnoho ovoce a trávy.
- Je-li studený prosinec, hodně práce bude mít žnec.
- Když v prosinci hrom ještě hučí, rok příští stále vítr fučí.
- Mrazy, které v prosinci brzy ochabnou, znamenají zimu mírnou.

• JUBILANTI

V měsíci říjnu oslavili své životní jubileum následující občané:

97 let Terezie Vyskočilová
92 let Emílie Hlavoňová
79 let Růžena Urbanová
76 let Jaroslav Prokůpek
75 let Marie Červinková
73 let Miroslav Soukup
70 let Ždánská Anna
70 let Jan Dobrovodský

V měsíci listopadu oslavili své životní jubileum následující občané:

77 let Jarmila Hronová
74 let Oldřich Ondrášek
73 let Alžběta Pazourková
72 let Vladimír Škorpík
71 let Marie Weiterová
70 let Milan Hampl

V měsíci prosinci oslaví své životní jubileum následující občané:

85 let Bořivoj Dobrovodský
81 let Jarmila Slavíková
79 let Jiřina Jakšová
73 let Miroslav Dobrovolný
73 let Richard Špaček
72 let Marie Mulíčková
70 let Jitka Hledíková

Všem jubilantům srdečně blahopřejeme a do dalších let přejeme pevně zdraví a dobrou životní pohodu.

• KONTEJNERY ZA ČOV

Kontejnery v zimním období budou otevřeny vždy od **9 – 11 hodin** v tyto dny:

18.12.2004	8.1.2005
22.1.2005	5.2.2005
19.2.2005	5.3.2005
19.3.2005	2.4.2005

Od dubna 2005 v provozu každou sobotu.

• **VÝSLEDKY VOLEB DO SENÁTU PARLAMENTU ČR A DO ZASTUPITELSTVA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE KONANÉ VE DNECH 5. A 6. 11. 2004 V OBCI SILŮVKY**

Volby do zastupitelstva Jihomoravského kraje

- v obci Silůvky bylo zapsáno ve volebních seznamech 581 voličů
- voleb do zastupitelstva JMK se zúčastnilo 200 voličů
- volební účast byla 34,4 %
- bylo odevzdáno 185 platných hlasů
- voleno bylo 10 stran

Pořadí:

1.	KDU-ČSL	61 hlasů	33,0 %
2.	ODS	51	27,6
3.	KSČM	33	17,8
4. – 5.	ČSSD	16	8,7
4. – 5.	Zelená pro Moravu	16	8,7
6.	Sdružení nezávislých kandidátů	3	1,6
7.	Moravská demokratická strana	2	1,1
8. – 10.	Nezávislí	1	0,5
8. – 10.	České hnutí za národní jednotu	1	0,5
8. – 10.	Koalice Jižní Morava	1	0,5

Volby do Senátu Parlamentu České republiky

- v obci Silůvky bylo zapsáno ve volebních seznamech 581 voličů
- voleb do Senátu Parlamentu ČR se zúčastnilo 193 voličů
- volební účast byla 33,2 %
- bylo odevzdáno 169 platných hlasů

Pořadí :

1.	MUDr. Tomáš Julínek (ODS)	69 hlasů	40,8 %
2.	Iljič Procházka (KSČM)	36	21,3
3.	Josef Hájek (KDU-ČSL)	33	19,5
4.	PaedDr. Vilém Buriánek (ČSSD)	12	7,1

• **VÝSLEDKY VOLEB DO SENÁTU PARLAMENTU ČR A DO ZASTUPITELSTVA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE KONANÉ VE DNECH 5. A 6. 11. 2004 V OBCI SILŮVKY**

Volby do zastupitelstva Jihomoravského kraje

- v obci Silůvky bylo zapsáno ve volebních seznamech 581 voličů
- voleb do zastupitelstva JMK se zúčastnilo 200 voličů
- volební účast byla 34,4 %
- bylo odevzdáno 185 platných hlasů
- voleno bylo 10 stran

Pořadí:

1.	KDU-ČSL	61 hlasů	33,0 %
2.	ODS	51	27,6
3.	KSČM	33	17,8
4. – 5.	ČSSD	16	8,7
4. – 5.	Zelená pro Moravu	16	8,7
6.	Sdružení nezávislých kandidátů	3	1,6
7.	Moravská demokratická strana	2	1,1
8. – 10.	Nezávislí	1	0,5
8. – 10.	České hnutí za národní jednotu	1	0,5
8. – 10.	Koalice Jižní Morava	1	0,5

Volby do Senátu Parlamentu České republiky

- v obci Silůvky bylo zapsáno ve volebních seznamech 581 voličů
- voleb do Senátu Parlamentu ČR se zúčastnilo 193 voličů
- volební účast byla 33,2 %
- bylo odevzdáno 169 platných hlasů

Pořadí :

1.	MUDr. Tomáš Julínek (ODS)	69 hlasů	40,8 %
2.	Iljič Procházka (KSČM)	36	21,3
3.	Josef Hájek (KDU-ČSL)	33	19,5
4.	PaedDr. Vilém Buriánek (ČSSD)	12	7,1

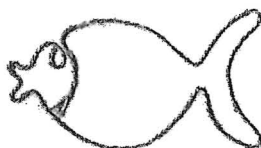
Každý, kdo oklešťuje stromové rostoucí v blízkosti energetického zařízení, je povinen dodržovat bezpečnostní pravidla, která jsou součástí této výzvy.

Děkujeme všem občanům za pochopení a věříme, že naše vzájemná spolupráce umožní zajistit spolehlivou dodávku elektrické energie.

Ing. Jiří Ocásek
Jihomoravská energetika, a.s.

Bezpečnostní pravidla pro odstraňování a oklešťování stromů v blízkosti venkovních vedení pod napětím

- Ochranná pásma elektrických vedení stanoví zákon č.458/2000 Sb. v platném znění (Elektrizační zákon)
- Ochranné pásmo venkovního (nadzemního) vedení je vymezeno svislými rovinami po obou stranách vedení ve vodorovné vzdálenosti měřené kolmo na vedení
- U vedení vysokého napětí do 35kV včetně je ochranné pásmo 7m od krajního vodiče vedení na obě strany
- U vedení velmi vysokého napětí nad 35kV do 110kV včetně je ochranné pásmo 12m od krajního vodiče vedení na obě strany
- Kromě jiných činností je zakázáno nechávat v ochranném pásmu růst porosty nad výšku 3m
- Při oklešťování a kácení stromů se nesmí provádějící pracovník sám ani nástroj přiblížit k vodičům vedení na vzdálenost menší než je vzdálenost bezpečná
- Přiblížit k vodičům vedení na vzdálenost menší než je vzdálenost bezpečná se nesmí ani kácený strom nebo odstraňovaná větev
- Bezpečná vzdálenost pro vedení velmi vysokého napětí nad 35kV do 110kV včetně je 3m
- Bezpečná vzdálenost pro vedení vysokého napětí do 35kV včetně je 2m
- Bezpečná vzdálenost pro vedení nízkého napětí je 1m
- Pokud není možné bezpečnou vzdálenost dodržet, nesmí se práce provádět a je třeba JME, a.s. požádat o vypnutí vedení nebo provedení prací pracovníky JME, a.s.
- Při nedodržení bezpečné vzdálenosti či jiném porušení bezpečnostních předpisů nepřijímá JME, a.s. žádnou zodpovědnost za vzniklé následky
- Práce je vhodné provádět v době vegetačního klidu (listopad, prosinec)
- Veškeré povinnosti a zásady jsou stanoveny zákonem č.458/200Sb. a normami ČSN 33 3301, ČSN 34 3100, ČSN 34 3101 a ČSN 34 3108

• ROZPIS CVIČEBNÍCH HODIN – TJ SOKOL SILŮVKY

	17:00 – 18:00	18:00 – 19:00	19:00 – 20:00	20:00 – 21:00
Úterý	Mladší žákyně	Starší žákyně	Relaxační cvičení	Aerobik 20 Kč
Středa	Rodiče s dětmi	Mladší žáci	Starší žáci	Muži
Čtvrtek	Mladší žákyně	Starší žákyně	Relaxační cvičení	Aerobik 20 Kč
Pátek	-	Mladší žáci	Starší žáci	Muži

• PLATNOST ŘIDIČSKÝCH PRŮKAZŮ

- Řidičský průkaz typ růžová knížka je nutno vyměnit do konce r. 2005
- Řidičský průkaz typ plastová kartička (14 druhů) výměna bude v letech 2007–2013
- Ostatní řidičské průkazy (starší typy) platily do konce r. 2003

Výměna ŘP se provádí na Městském úřadě Šlapanice, pracoviště Brno, Opuštěná 2 (naproti autobusovému nádraží Zvonařka), v pondělí a středu od 8 – 17 hodin.

• PLATNOST OBČANSKÝCH PRŮKAZŮ

Občanské průkazy bez strojově čitelných údajů

- vydané do 31. 12. 1994 nutno vyměnit nejpozději do konce roku 2005
- vydané do 31. 12. 1996 nutno vyměnit nejpozději do konce roku 2006
- vydané do 31. 12. 1998 nutno vyměnit nejpozději do konce roku 2007
- vydané do 31. 12. 2003 nutno vyměnit nejpozději do konce roku 2008

Tato výměna se týká i občanských průkazů občanů starších 50 let, kteří mají v OP uvedeno „platnost bez omezení“.

Výměna OP se provádí na Městském úřadě Šlapanice, pracoviště Brno, Opuštěná 2 (naproti Zvonařky), nebo na Obecním úřadě v Ořechově (pí. Záděrová) v pondělí a středu od 8 – 17 hodin.

• MALÁ KOPANÁ

Tabulka po podzimní části soutěže:

Pořadí	Družstvo	Zápasy	Výhry	Remízy	Prohry	Skóre	Body
1.	Bílý Balet Rosice	15	11	4	0	57 : 21	37
2.	United Ivančice	15	11	1	3	75 : 36	34
3.	FC Silůvky	15	11	1	3	56 : 26	34
4.	SK Moravany	15	10	1	4	77 : 35	31
5.	Arsenal Alexovice	15	10	1	4	53 : 38	31
6.	A.C. Tetčice	15	9	1	5	45 : 32	28
7.	FC Slavoj Senorady	15	8	0	7	73 : 66	24
8.	Remos Oslavany	15	6	3	6	43 : 40	21
9.	Žaves Nebovidy	15	6	3	6	32 : 44	21
10.	Tondach Šlapanice	15	6	1	8	52 : 52	19
11.	FC Bratčice	14	5	3	6	43 : 38	18
12.	KD-Jablíčko	15	4	5	6	32 : 31	17
13.	FC Prštice	15	5	2	8	27 : 56	17
14.	Sparta Ivančice	15	1	2	12	21 : 55	5
15.	FC Rokytná	15	1	1	13	25 : 67	4
16.	FC Omice	15	1	1	13	25 : 99	4

4.kolo – Prštice – 2. 10. 2004

FC Silůvky – Sparta Ivančice 7:1

FC Silůvky – United Ivančice 2:1

FC Silůvky – FC Prštice 6:2

5. kolo – Oslavany –16. 10. 2004

FC Silůvky – FC Omice 14:0

FC Silůvky – Remos Oslavany 3:1

6. kolo – Ivančice Réna – 23. 10. 2004

FC Silůvky – KD Alexovice „A“ 4:2

FC Silůvky – Arsenal Alexovice 2:5

7. kolo – Moravany – 30. 10. 2004

FC Silůvky – SK Moravany 3:5

FC Silůvky – Tondach Šlapanice 0:5 kont.

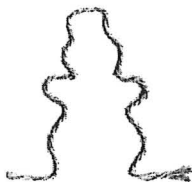
4. YMCA-skautský oddíl Sokolík Silůvky zve všechny děti i rodiče na tyto akce:

Promítání fotek – v pátek 17.12.2004 od 17:00 hod. budeme v malém sále sokolovny v Silůvkách promítat fotky ze všech akcí, které jsme během letošního roku pořádali, nebo se jich účastnili. Na promítání bude rovněž možnost objednat si CD s fotkami.

Vánoční schůzka – v sobotu 18.12.2004 ve 13:00 hod. se sejdem v naší klubovně, kde si zazpíváme koledy, vyzkoušíme vánoční zvyky, ochutnáme cukroví od kamarádů, zasoutěžíme si, povykládáme si o Vánocích u nás i ve světě a také samozřejmě pod stromeček dáme dárky pro naše kamarády. Schůzka je nejenom pro členy oddílu, přijít se podívat můžou i rodiče a kamarádi.

Zimní stopou okolo Silůvek – druhá lednová sobota již tradičně patří zimnímu závodu dvojic. Letos již 26. ročník připadl na sobotu 8.1.2005. Start závodníků, kteří chtějí změřit své síly a znalosti na dvoukilometrové trase plné zajímavých úkolů, která vede překrásnou a divokou krajinou, je v 9:00 u sokolovny v Silůvkách.

Těšíme se na setkání a přejeme všem lidem dobré vůle krásné vánoční svátky a spoustu úspěchů, radostí a úsměvů v roce 2005!

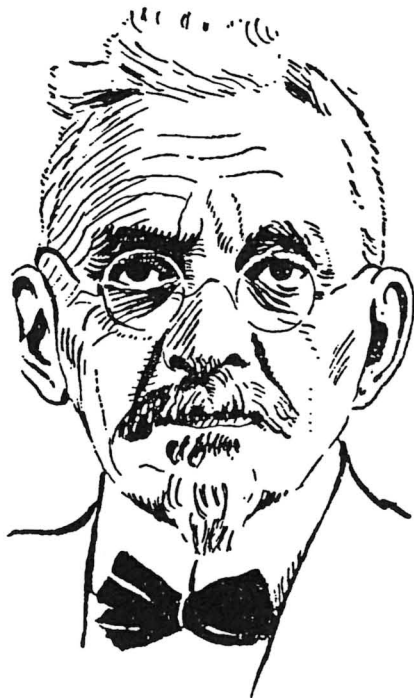

Vydává OÚ Silůvky – zdarma pro občany obce.
Obecní úřad Silůvky, Prachatičky 39, Silůvky, 664 46 Prštice u Brna
tel.: 547 225 127, E-mail: obec.siluvky@iol.cz
Uzávěrky příspěvků, námětů a nápadů pro příští číslo do 10. 1. 2005.

V této příloze vánočního čísla Informačního listu pro obyvatele obce Silůvky si můžete přečíst o tom, jaký byl život v naší obci na konci 19. století. Následující popis obce sepsal na začátku 20. století Viktor Kamil Jeřábek a vyšel jako samostatná kapitola v knize „Počestná obec Valčice¹ s okolím – obrazy z moravské dědiny“. Po přečtení si můžete udělat představu o tom, jak se změnil náš život za posledních 100 let. Viktor Kamil Jeřábek používal ve svých dílech pro názvy obcí a osob pozměněná jména, naše obec se zde jmenuje Třešňůvka. Do budoucna bych vám rád přiblížil i knihu „Stanička pod lesy – Idyla staničky třešňůvské“.

Přeji vám příjemnou zábavu při čtení.

Dávek

Viktor Kamil Jeřábek
*4. 2. 1859 – †16. 4. 1946

SVATÁ DĚDINA Prostá retrospektiva Viktor Kamil Jeřábek

Třešňůvka² let devadesátých minulého století³ byla pravou ztracenou vartou, dědinou od světa odvanutou, jakoby zapomenutou, přes to, že vedla tudy živá „štreka“ z Vídně ku Praze a stavovaly zde osobní a nákladní vlaky, takže hostila dost často cestující z blízka i z dále, panské kočáry i houpavé, křídlaté sezy okolních správců, myslivců i panáčků.

Cizinec, zavítavší sem z velkého, hlučného světa, dlouho nemohl zdomácnět ve zdejších starosvětských poměrech, k smrti se nudil, bezradně rozhlížel se kolem po pusté, jako vymřelé návsí, oživené toliko místy hloučkem hus nebo několika slípkami, po okolních modravých, mlčenlivých pásmech lesů...

Nejednou ukolébán velkým klidem samoty, uvědomil si svou opuštěnost, své zapadnutí do pouště, přetrhnutí všech styků s lehkokrevným životem, a z hlubokosti své těžkosti hořce si povzdychl:

„Kde jsem se to ocitl, kde jsem se to ocitl...!“

A přece jak těžce křivdil tomuto půvabnému zákoutí, jehož mírné vánky něžně, konejšivě se dotýkaly horkých skrání a jako balsámem léčily choré srdce...!

Dle pravdy byla Třešňůvka většinu roku osadou velice příjemnou, milou, měla své duši jímající skromné krásy a snad nikde jinde nebyla by se tak bouřemi životními unavená duše zotavila, jako v této skromné, zapadlé dědině, svou hodnotou tak nepatrně a beznáročně, že ani pomalu za řeč nestojí, mezi prostými, bezelstnými lidmi, jejichž život tak tiše na běžný pohled nezajímavě plynul, jako ty řídké, bělavé mráčky na jarním nebi.

¹ Valčice - Prštice

² Třešňůvka – Silůvka, Silůvky

³ devadesátá léta devatenáctého století

V protáhlém údolu, vinoucím se jako pestrý pás od sousedních Valčic k městečku Kostelci⁴, střezšeným zalesněnými kupami Horky a Holého kopce, zasedla si Třešňůvka bokem k jihu, více do polí, jako by chtěla žít v nerušeném klidu, dále od toho ruchu, který se strany trati k ní zaléhal...

Ale rozložila se, pravda, vděkuplně, koketně mezi samou zeleň stromů a pestrou barvitost políček, že vzdálenější pozorovatel viděl z ní jen hrotovitou stříšku zvoničky s lesklým křížem na vršku, několik červených ploch zánovnějších střech a modravé obláčky kouře, vesele vystupující z komínů statků a chalup.

Nádherně vyzdobila se Třešňůvka z jara. Tu vypadala věru jako bohatá nevěsta, co chvilu překvapující novým rouchem.

Začala se parádit tak uprostřed dubna, za vlahých dnů jarních, kdy oděly se její vrbičky světlou zelení, ve vinohradech i v zahradách zarůžověly se kytky rozkvetlých broskví.

Pak zaběhaly se okolní stráně a polní svahy v nekonečné záplavě květů třešňových a za teplých večerů dědina až hýřila omamnou vůní.

Ještě neodkvetly třešně a již přihlášily se k veliké jarní parádě skromné slívy a kadlátky podél cest a za humny dědiny i staré, mechy a lišejníky nemilosrdně soužené jabloně nad „Žabincem“, v sadech pod trať. Byly již hodně proschlé a až k zemi schýlené a pamatovaly „prachdédoušky“ nynějších majetníků, kteří nenásledovali chvalného příkladu předků, zřídka vysazovali stromy, o staré pak vůbec nepečovali, ponechávající tu starost milému pánbíčkoví.

Přes měsíc radovala se Třešňůvka z té jarní slávy a pyšnila se jí před okolními dědinami, pak s těžkým srdcem loučila se se skvostným květovým hávem a oděla se skromnou zelení.

A s tou vystačila až do pozdního podzimu...

Pak přišly ranné mrazy, listí zestrakatělo, prudké větry servaly je se stromů, divoce rozrucchaly na všechny strany a bez překážky hvízdaly pak a skučely holými jejich korunami.

Ach, nebylo na tom dosti, že Třešňůvka byla zbavena zelené nádhery, v níž se jí tak blaženě a zdravě oddychovalo, která ji i mimojedoucím cestujícím činila nezapomenutelnou, milou; počasí od základu se proměnilo, obloha zavalila se boudami tmavých mraků, okolní lesy jako by byly zahaleny spoustami vzdušně lehkých závojų, pak větry ulehly a studené proudy deště črčely k zemi, ne hodiny, ale celé týdny, někdy s krátkými přestávkami až do vánoc, a i ty dost často bývaly černé, blátivé.

Tenkrát Třešňůvka byla nejen pramizernou dírou, v níž člověk čiperněji k životu se hlásící nadobro byl odříznut od okolního světa, ale proměnila se v jezero světlehnědé jichy, rozlévající se po celé návsi i v přilehlých ulicích.

Veta byla po pyše a chloubě třešňůvských „peckařů“, kam přišli, všude je „šťráfali špicemi“, zdali přijeli v neckách nebo ve vandli; což jest jim nyní zle, když fabrika na bláto má kampaň; mohou se pozdržeti v hospodě a po chuti si zavdati, neboť kdyby nakrásně upadli, však jen do měkkého.

A přece měli za dědinou veliký kamenný lom, dobytek v zimě dřepěl v chlívích a zaháel, stačila několikadenní robota a cesty by bývaly spraveny.

Ale Třešňůvští tak si již zvyklí milému, přítulnému blátu, že by se snad bez něho nebyli jak se patří cítili doma.

Zálibně dávali se ze zatopených světnic na ten „hópad“ venku, litovali panských volařů i potahů, kotájících se v bezednu směrem ke stanici s náklady cukrovky.

Trpěli lidé, trpěl i dobytek a ničily se povozy a jediné proto, že nebylo tu autority, jež by dovedla – poručit.

Než i nejhezčí a nejskaredější písničky jednou jest konec.

Odzvonila pověstnému třešňůvskému blátu nemilosrdná, přísná kouzelnice – Zima.

Jednoho rána místo hnědé břečky rozlité ode zdi ke zdi – silnice jako mlat. Div – nezvonila. Tu a tam sice hrček nebo zmolinka, ale bylo lze bez úrazu botám opustiti stavení a zajíti si třeba na besedu ke kmocháčkovi na druhý konec dědiny.

Pak stírdala se obleva s přituhnutím, hladina cesty větry a užíváním se pokrabatila, vyřezaly se do zmrzlého bláta koleje, že si na této třešňůvské pahorkatině mohl buď zlámati nohy nebo překousnouti jazyk.

Ale jak si jen Třešňůvští pochvalovali pevnou půdu pod nohama!

⁴ Kostelec – Dolní Kounice

Tolik o zevnějším vzhledu dědiny za různého ročního počasí.

Třeba se nyní porozhlédnouti uvnitř v obci.

Podobá se tak mnohým moravským vsím, ale milovník svérázu a člověk, mající srdce pro vše milé, domácí, přece jen by se mrzel, že šel bez povšimnutí mimo.

Původní Třešňůvka, stará osada, rozložila se po chvalném moravském zvyku po obou stranách „selnice“, jak domácí s velikou troufalostí přezdívali hrboaté vozovce, po níž v létě vůz vyskakoval, div žaludek z těla nevytlít, na podzim bořil se v bezedno.

Stavení až na nepatrné výjimky, byla pod dochem a z egyptských cihel (vepřovic), jen několik mladších hospodářů, hovicích požadavkům módy, postavilo si stavení z tvrdého materiálu a střechu pokrylo rudou křidlicí.

Doškové střechy seděly na prohnutém a místy vydutém zdvu jako veliké beranice na šedivých hlavách stařečků, byly větrem, sluncem a plískanicemi zžernalé, komíny z nich trčící byly též všelijak pokroucené a dost často zakvítal na jejich temeni nezbeda tučný mužik, jako by chtěl svým zhýčkaným kamarádům z rostlinstva ukázati, jaký jest on nebojsa.

V průčelí stavení bývalo zpravidla několik okének, ale tak malých, že sluneční světlo dost obtížně do jizeb proniklo. Ostatně bránily mu statečně i veliké koruny starých hrušek salcpurek a cigánek, bez kterých nelze si moravského stavení ani mysliti. Okénka po celý rok bývala zabezděná, v zimě i mechem pečlivě ucpaná, jen aby vzduch zvenčí nikoho neofoukl. Snad otvírali je jen, když pouštěli dušičku nebožtíkovu a tu ještě asi tuze opatrně.

Větrání, vzdušnost, jasnost bydlíště považovali za panskou vymyšlenost, „márnost“.

V „seknici“ v selských domech bývalo několik pěkných kusů nábytku, vyrobeného ponejvíce z domácího dřeva hrušňového, ořechového, dubového nebo jasanového.

Byla zde postel až do stropu vystlaná důkladnými duchnami a zhlavci v pestrých povlácích, „kostn“, nejparádnější kus nábytku, do něhož krásné pohlaví domu ukládalo své prádlo, „šorce a kacabaj“, stůl, několik židlic a objemná „harmara“ pro mužské šaty.

Na stěnách viselo několik svatých obrázků, více méně nepodařených fotografií členů rodiny v ztrnulých, prkenných posicích, obrázek představující buď pěšího vojína neb jezdce v bojovém postoji.

Byla to šablona, do níž vlepil se fotografovaný obličej dotyčného vojína.

Na kostnu, přikrytém vyšívanou příkrývkou, bývaly hrníčky, vosková soška Madony s Jezulátkem pod skleněným příklopem.

V chalupách bývalo zařízení jizby ovšem jednodušší, prostší. Nebylo zde „kostnu“ a vůbec tvrdého nábytku, ale měkká postel, malovaná truhla s pláčky a kvítlí, na zdi police s pestrobarevnými talíři a mísami, jednoduchý stůl, lavice při zdi a kolem velkých kachlových kamen tmavě zelených.

Obyvatelé domů a chalup však zpravidla po celý rok tísnilí se v kuchyni, s kalnými, mušinci hojně poseťnými okénky, kde kromě sporáku a stolu velmi pochybné čistoty stála v koutě prostranná rodinná postel, v níž po případě uvelebili se k spánku čtyři lidé, na níž v době zimní prázdné dost často bohatýrsky rozvaloval se hospodář a statečně hulil, až nebylo na krok před sebe viděti. V kuchyni vařilo se pro lidi a dobytek, vyváželo se a pralo, loupaly turkyňové klasy a dralo peří. V zimě nezřídka i husa plemence vysedávala zde své potomstvo, pes a kočka družně pod pekelcem si hověli.

I v kuchyni byla okna pečlivě zavřena a dveře úzkostlivě otvírány, aby zhuštěné zápachy dopuštěním neunikly. Přirozeně bývalo zde ovzduší, že mohl je krájet, sedmerá vůně, ale ani jedna příjemná, se tu mísila. Kdo v kuchyni hodinu pobyl, nevyvětral šatů ani za týden. Ze staré osady, shluklé po obou stranách „selnice“, odbočovala „hulc“ s drobnými chaloupkami a protínal ji napříč potůček s pěkným můstkem. Hned za ním rozkládala se nejvýznamnější a největší budova třešňůvská, přízemní škola, ztopená v létě v zeleni zahrádek a v průčelí až po střechu porostlá vinnou révou.

Školka byla jednotřídní a bylo lze o ní říci slovy písničky, že „jest čistá jako na sloupku...“

Jako vojín na stráž stál několik kroků před ní obrovský topol, jistě pamatující sedmiletou válku. Stranou za školou, po obou stranách potůčku byly vlhké a věčně stinné vrbičky, letní dobou shromaždiště zamilovaných párků, husopasů, rozverných kluků, kteří zde oklepávali pišťalky; na podzim dostaveníčko třešňůvských bab, vařících tu v několika pecích povidlí. V pozadí vrbiček pod polním svahem bělela se jako v pohádce řada nízkých chaloupek se zahrádkami a zírala na protější stranu na hradbu hustě sražených selských stodol.

Pod stoupající silnici nedaleko školy vyběhla si ještě Třešňůvka malou močálovitou uličkou „Prahou“ do blízkých polí, odkud byl volný rozhled na trať, vinoucí se nad údolem jako stříbrné pásmo.

Z dědiny na stanici jezdívalo se hlubokým úvozem, v jehož příkrém, sesouvajícím břehu byly zasazeny vinné sklepy několika usedlíků.

Na podzim vozívali tudy valčíčtí panští volaři na stanici řepu, i bývala to cesta nad míru krkolomná a svízelná, neb dobytek zapadal do bláta až po břicha a nejednou i s nákladem zůstal vězeti.

Kolem Třešňůvky na svazích a výšinách táhly se pásy políček, většinou hubených, šterkovitých, jen na dolině za dědinou směrem k Dolanům a k východu na rozlehlé nivě dařilo se i pšenici a cukrovce. I musili Třešňůvští klopotnou práci nahrazovati, čeho jim příroda skoupě odepřela, chudší hledati živobytí i v lese a vydělati si nějaký ten groš na ošacení u blízkého velkostatku na panském. Pro tuto dřinu nerady se vdávaly okolní dívky do Třešňůvky, leda nebylo-li lepších vyhlídek...

Takový jest obraz milé dědinky, tak drahé srdci autorovu, že by se o půlnoci sem vrátil, kdyby neměl ještě jiných povinností k životu a byl tak volný jako za dob šťastného mládí...

V Třešňůvce byly majetkové poměry daleko příznivější než v okolních dědinách a odpovídaly přirozeně úpornému přičinění všeho obyvatelstva. Nebylo tu zahalečů, nebylo ani žebráků, jen jeden veliký arcilenoch činil výjimku: Kilian Sodomek, chlap jako hora, svalnatý a ramenatý, že by byl skály lámal.

Obýval slepeninu z egyptských cihel všelijak slátané střechy, oken a dveří za humny pod břehem a „hlídal hósera“, čemuž sluší tak rozuměti, že v zimě rozvaloval se na hromadě různých hábů v koutě seknice, v létě nad chaloupkou opékal se na sluníčku a nedělal – pranic.

Často ve veliké potřebě přece snažili se Sodomka zlákat k nějaké práci, ale „vubr“ Kilian, ani sebou nepohnuv, jen mrzutě propustil skrze zuby:

„Řekni stréčkovi, že pasu hósera...“

Věděl, že milosrdní Třešňůvští i takové specialitě lenosti zahynouti nedají a uštědří ženě a dětem, když za poledne se zkroušeně ohlásí, nějaký ten žvanec jídla.

Patřil do inventáře jako obecní lenoch, hned vedle obecního zloděje Mládečka, který zase s familií obýval starý sklep pod velikým kaštanem, rozkládajícím svou mohutnou korunu před Šykorovým preshůzem.

Mládeček místním lidem nejen „neblížil“, ale byl jim i dobrým. Ličil na polní zvěř oka, mrštným hodem kamene zabíjel zajíce, srnce chytal na ohnuté stromky, vyléval sysly a křečky, kradl dříví v panských lesích, dohazoval koňským handlírům, prý i cikánům, koně a sňatky zprostředkoval. Domácím posloužil zaječím sádlem, jelením lojem i psí pečinkou; měl-li někdo „tíhotu na prsách“, i čerstvou psí kůži na prsa chorým, kdykoliv bylo třeba, opatřil i byl by snad na požádání měsíček s nebe ukradl, neboť byl zloděj fortelný a „veznal se“.

Při tak příznivých majetkových poměrech mohli sedláci i chalupníci lehkou v okolí skupovati „svobodná rola“, i přivtělovali je k svému majetku, ukládali do spořitelny a vypláceli dcerám poměrně značné věno.

Na parádu si nepotrpěli, a když již v sousedních dědinách dávno mužští se poloměstsky strojili, ženy oblíbily si soukenné šaty, hedvábné kukličky na hlavu a pestré zástěry, v Třešňůvce panovala stará móda. Silnější pohlaví odívalo se v létě do štruksu, v zimě do dlouhých, ovčí kožišinou podšitých kožuchů, nebo do krátkých, tmavohnědých kožíšků s černým beránkem; na hlavě mívali v létě laciné slamáky od potulného kramáře, v zimě černé beranice – ženy odívaly se do kartounek, kacabajek, za zimy neb nepohody halily se v objemné šátky, v nichž takřka celé zmizely. Všecky ty šaty zhotovené ponejvíce domácími řemeslníky a švadlenami beze všeho vyškolení, nezvyšovaly ovšem půvabu tělesného, nedaly vyniknouti formám údů, spíše je zakrývaly.

Vypadaly jako mnohé kusy nábytku, o nichž těžko rozhodnouti, vytesal-li je tesař širočinou, či zrobil-li je stolář v nešťastné chvíli nějakým prapodivným nástrojem. Kacabajky hrkaly na těle žen a dívek jako by byly z plechu, muži nosili pytlovité spodky, krátké kabátky jako svěrací kazajky, vesty až ke krku upjaté s knoflíčky.

Tělo bylo oděno, jak, to již byla „márnost“.

A přece mezi zdejší mládeží byl by našel celou řadu chlapců i dívek ztepilých, krásně urostlých, jako ty modřiny na valčícké „lerpánové“ (modřínové) „haliji“ (aleji). Dívky se nesly

jako laně, byly mrštné, hbité, do práce jako oheň, o muzikách jen se nadnášely, a vzal-li je některý městský papírový panáček k tanci, tak ho roztočily, že dlouho potom dechu popadal...

Jen starší lidé dlouholetou úpornou dřinou, nejen ode tmy do tmy, ale mnohdy i hluboko do noci „při měsíčku“ konanou, byli rozklácaní, nahrbli, utahaní, měli ruce kloubnaté s pokřivenými prsty, nohy pokroucené, prohnuté, záhy vypovídající službu.

Nejstarší dědouškové a baběny – v Třešňůvce dosahovali lidé vzácného věku – podobali se živoucím mumiím, majíce obličje jen slabě potažené silně svráštělou, jako oleštěnou kůží, ústa hluboko propadlá, bezzubá, oči vyhaslé, krhavé, vlhkavé.

Ale ani ti nezahláli a jak dovedli, byli užitečními: pohlídali i pochovali děti, popásli husy i kozy, loupali turkyňové klasy a drali peří.

A nemohouce do kostela, modlili se doma, aby pánbůh požehnal hospodářům, neb zadržel zkázu, hrozící úrodě bouří, lijáky, mrazy a jinou nepohodou. Proto hospodáři upřímně želeli odchodu stařečků, neb ztráceli užitečnou sílu, nevyžadující téměř žádného nákladu, a prostředníky mezi zemskou hrudou a nebesy. Ustavičná práce zaměstnávala celou dědinu a všechny její obyvatele, že nebylo ani času vymýšletí peklo, sváťiti se a pak, jak praveno, Třešňůvští žili v mírném blahobytu, co je nouze, nepoznali.

Známoť dobře, že většina neshod v domácnosti, vzájemné ochladnutí a jiné bědy vyvolává nedostatek.

Cesta k srdci vede žaludkem a kručí-li v něm, i ono se kormoutí.

O Třešňůvce vyslovovali se advokáti i soudcové okolních měst humorně, že jest nejzatracenější dědinou pod sluncem. Po celý rok halíle od jejich příslušníků neuvidí. Ve psi přišel by stav soudcovský a advokátský, kdyby takových starosvětských dědin bylo více. A vskutku, v Třešňůvce bylo skorem neznámo, že by někdo byl svého protivníka „hodil advokátovi“, neb hnal k soudu.

Když kdysi v sousedních Bráničkách⁵ dva tvrdí sedláci pro hrušku, stojící v soumezí, tři roky se soudili, tisíce peněz utratili a na dlouho se zakrvácevše konečně si společně na smířnou čtvrtnici vína poručili, smáli se Třešňůvští pošetilosti jejich jednání, a věměník Duchoňa docela správně poznamenal:

„Čtvrtnici vepili, hale huž – tu poslední. Muhlí pít bez sódů do smrti.“

I porovnávali své drobné mrzutosti a rozepře bez pochůzek do města lacino doma u starosty neb u učitele.

Oba požívali jejich plné důvěry; starosta pro dlouholeté, moudré úřadování a jistý věhlas, starý učitel pak jako jejich bývalý vychovatel. Téměř celá dědina čítala se k jeho vděčným žákům, přes to, že byl nemilosrdný sekáč, naměřil lískovicí na gatě nečítaných a i pravítkem bil hlavu nehlavu.

Ale důkladně vyzbrojil svěřenou mládež do života, učil i zástojům, o nichž jeho kolegové – vrstevníci měli pouze mlhavé ponětí, i dějepisu, zeměpisu, hospodářství.

Byl i obecním tajemníkem, což znamená, že ve skutečnosti byl spoluvladařem, a byl-li starosta neuvědomělý, úplně třímal ve svých rukou žezlo vlády na „vůbci“.

Tehdejší starosta Juran byl význačným selským typem. Vysoký, hřmotný, širokoplecí s bezvousým a spíše babu než muže připomínajícím obličjem, žertovný a „zábavný“, přítel dobrého vínka a kamarádského poplávání, ale moudrý, aby pohledal.

Za několika patnáct let úřadování znal dopodrobna poměry obyvательства a jsa hlavy otevřené obdařen potřebnou energií a rozhodností, soudil jak Šalomoun.

Nikoho nenapadlo pochybovati o správnosti jeho rozsudku, vždyť Juran byl o světové výstavě až ve Vídni, dodával tam cihly, třeba že ho o několik stovek ošluli.

Byl i cisař při projížďce drahou na kosteleckém nádraží mezi jinými představen, ale zlé huby dokládaly, že cosi zakoktal a zůstal třet.

Což ovšem Juran s rozhořčením odmítal, tvrdě že odřikal vinš „v jedný tuří“, ani písmenko nevynechal.

Uměl i nějakou německou písničku, kterou rád muzikantům o hodech a svatbách předzpěvoval žádaje, aby ho doprovázeli, ale nikdy toho nedokázali. Bylať písnička ta prapodivné melodie a taktu zrovna nemožného, že i nejprohnanější kapelník ji nedovedl zahráti a konečně musil uznati, že v takové muzice ani čert se nevyzná.

⁵ Bráničky – Moravské Bránice

„A vědiš, já ju zazpívám!“ vítězně odtrumlil Juran a smál se do oslzení.

Viniky trestal mírnou pokoutou do chudinské kasy, sám jako „sódci“ místo honoráře vzal za vděk několika litry vína.

Slunce zřídka v Třešňůvce zapadalo nad hněvem sousedů, zato duha míru skorem po celý rok klenula se nad dědinou.

Svornost a přátelské soužití, dorozumění projevovalo se v Třešňůvce i v nejnepatrnějších případech.

Sousedé jeli na trh do města obyčejně společně, jednalo-li se o nějaký projev vůči veřejnosti, předem se o něm domluvili, ve volbách hlasů netřítšili, ale jednomyslně volili, i jednu hospodu ve farní vsi Větrné⁶ a v městě Kostelci si oblíbili. Nikdy netrousili se jeden po druhém domů, nýbrž čekali na sebe a všichni pohromadě odcházeli.

Broušili si vtipákové na nich své „špice“, že jdou proto v houfu, aby si baby na ně netroufaly, aby jim nenadaly lumpů, mající ve svém středu starostu a radní.

Než nebylo tomu tak. Baby třešňůvské, třeba že měly mrštné jazyky a hospody byly jim trnem v noze jako všem babám na dědinách vůbec, proti nedělní neb trhové zastávce neresonýrovaly; vždyť patřila jaksi k celku. Na vůbci vůbec opilece nebylo, jedinou výjimku činil tichý piják „markrabě“, či „monarcha“, pravým jménem Isidor Dobrosolský, jehož překypující výmluvnost a živost hospodský původně udržoval na uzdě, slibiv mu vždy po hodině „samečka za čtyři“, vydržel-li tu dobu pod hodinami bez hlesu vyseděti. Isidor volky nevolky musil se této kruté podmínce podvolit, třebaže jazyk ho někdy k nevypovědění srběl a tělem mu to cukalo, jako by na tmí seděl. Monarcha a markrabě byly přezdívky, jichž si utržil již jeho tatík, „veliký pismák a smělý posuzovatel světských a duchovních řádů“, jak větrnský farář Papáček měl v pamětní knize zaznamenáno.

Svornost a jednomyslnost ve všem jednání panovaly i v devítičlenném obecním výboru, v němž tou dobou zasedali ovšem jen sedláci. Tenkrát ještě třešňůvským chalupníkům a hoferům ani se nesnilo, že by vůbec bylo možno spolurozhodovati o věcech obecních. Ta čest jaksi byla vyhrazena sedlákům a tu zase většinou jen větším majetníkům bez ohledu na jejich schopnosti. Hlavní slovo vedli dva, tři véboři, druzí moudře mlčeli, aby si nezahlavili, a jen hlasovali. Vydařil-li se hubař a vůbec energický člověk, ovládl celý výbor a tím i dědinu.

V třešňůvském obecním výboře zasedali ode dávna čtyři členové dvou velkých rodů: Juraní a Slavíci, a obyčejně střídali se v hodnosti starostenské.

Nebylo mezi nimi vyslovené nepřítelství, ale jakési majetkové a čestné soupeřství, které je oposičně nalaďovalo. Juran vždycky měl cosi oproti návrhům Slavíkovým k ponamítání a v duchu srdečně se radoval, když se soupeři něco nepodařilo. Právě tak počínal si i Slavík.

I byly ve výboru vždy dvě strany: Juranova a Slavíková, ale přes slovní nevinné potyčky a šarvátky vždy nakonec shodly se „k dobru vůbce“.

Chalupníci ovšem v důvěrných besedách uváděli, jak sluší tomu „dobru“ rozuměti, že sedlákům vždy jde o dobro jejich a dle toho ve výboře se usnášejí. Užívali příkladně od nepaměti obecních lesů, káceli v nich stromy a dělali drva na stavbu i palivo, ponechávajíc jako almužnu chalupníkům trochu toho nahrabaného listí na stlaní dobytku.

Vypili na účet obce několik věder vína při různých komisích, jenerálních visitýrkách, volbách obecních služebníků, při skládání a čtení účtů, při obcházení hranic, při přijímání nových sousedů, a chalupníci ani nelízlí, „sošili hobo“.

Piatka děla se veřejně, ale obnosy za ni zmizely kdesi v temnu, snad ukryly se stydlivě do nabubřelých položek – chudinství, oprava cesty v žabincích, vyhazování sněhu. Veliké, těžko kontrolované sumy; kdo neseděl ve výboru, „neveznal se“.

Když předkládal hostinský starostovi účty za vypité víno a hromady kulášů a párků, dlouho se hlava obce v hlubokých rozpacích vtřala malíčkem v číle čichu, ale pak významně pomrkla na sekretáře-rechtoru a zahučela: „Mosíme temu dát hjině ksichti!“ čemuž tak sluší rozuměti, aby vypité víno etc. zmizelo ve výše uvedených, nevyzpytatelných položkách.

Ale přece jen Třešňůvští byli oproti jiným obcím moresní a poměrně svědomití, konali různé formanky z lásky, dováželi panáčka s pánem Bohem každému, komu se jen zamanulo, a spokojili se zavdanou neb prostým poděkováním.

⁶ Větrná – Ořechov, Větrovany – Tikovice

To již Větrná, kam Třešňůvka patřila koláturou, byli vybírání nesrsti; o „Jeřím“ snědli celé tele, při instalaci nového faráře, dobromyslně poznamenavšího, aby páni sousedé na jeho zdraví vypili sklenku vína, zmohli šest čtvrtic, vykoupili spoustu kubovek, jen aby si panáček nestěžoval, že nepřijali uznale „hůctu“ s jeho výzvy dost vřele neocenili.

Ale i kdyby Třešňůvští nebyli konali celou řadu skutků „z lásky“, nezasluhovali hany.

Tak se toho času hospodařilo na všech moravských dědinách; při správce bránky v obecní pastoušce nasekali véboři diet, že by byl za ty peníze postavil důkladná vrata z dubových fošen, ale proto nikoho srdce nebolelo aniž mu svědomí výčitek činilo.

Takové hospodaření s obecním majetkem bylo tehdejší samozřejmé, neb sedláci ztotožňovali se s obcí, „Me sme vůbec“, říkali a na chalupníky a hofery dívali se jako na lidi bezprávné, na obtížnou „žóžel“, trpěnou chamraď.

V hospodách „hóřadu“ vyhrazen byl dubový stůl v rohu světnice, kam ani sousedé nesměli usednouti; u šenktyše za dlouhou tabulí bylo jejich místo. A sem zase chalupníci neměli přistupu, spokojující se stolem u dveří, kde se i ulebedili potulní řemeslníčkové, žebráci a muzikanti i krajánci, táhnoucí tudy proti vodě.

Nikoho nenapadlo proti takovým středověkým způsobům resonýrovati; takový byl tehdejší mrav, nezbyvalo, než se mu podrobiti.

O mírném blahobytu Třešňůvských svědčí i celý způsob jejich života.

Chleba bylo zde do sytosti i u nejhudšího chalupníka, byl doma pečený, vysoký, chutný jako permik. Matky nestačily krájet drobné chasy objemné, vonné krajice s kůrkou jako řemen. I mlékem oplývala dědina: kravským i kozím, za desetník mohl koupiti dobré dva litry, teprv později pocítili Třešňůvští jakousi újmu, to když ze sousedních Valčic panský mlékař sem dojížděl. Ale přes to vzácným jim nebylo.

„Jablóšek“ (brambor), urodily-li se jen poněkud, mívali do boha, i chovali všude několik kousků ušípaného, aby drobných brambor využítkovali.

O maso nebylo nouze kromě několika letních měsíců, kdy i sedláci od větrnského řezníka na neděli a svátek je kupovali.

Drůbež téměř všechna doma se spotřebovala, jen přišla-li vtíravá, neodbytná kostelecká babka Fika do stavení a tuze usilovala, odprodaly jí hospodyně nějaký ten párek kohoutků po čtyřech, pěti „šestkách“, starou, vysloužilou slípku v téže ceně. Hus a kachen vůbec neprodaly, vykrmily je turkyni, na domácích luzích vyrostlou, a bylo jídla na celý týden a omastku jako jikry zrnitého až do jara. Kdo by také z rozumných lidí takový pracně vyplaný statek vyhodil za jeden neb dva zlaté, někdy i ještě laciněji!

Vajíček mívaly hospodyňky vrchovaté opálky a roztloukly jich na vaječník k večeři nepočítaných. Snad by nešetřily, když platila se kopa za zlatku!

Selata, jakož vůbec i vepřovina, byla pravěsední pečínkou, hrubě neváženou, což nejlépe vysvitne z následující kratochvilné historky.

Třešňůvský pastýř Píreček, človíček libezný, krajně úslužný, tudíž docela nepastéřských mravů, od každé „pořóknuté“ sviňky, když přišel její čas, dostával po selátku. Sešlo se mu jich časem, že nevěděl, co s nimi.

I sebral je do pytle a hajdy s nimi „k lepším lidem“, jimž není o nějaký ten groš a kteří přece ještě vepřovinou nepohrdají. Tak příkladně valčíckému revírníkovi a kupci, „štacionáry pánu“ i starému panu rectorovi. Tohoto měl nejvíce na ráně, i zašel k němu a přikrčiv hlavu k pravému rameni a zladiv co nejpřívětivěji šibalský obličej, div nezakotkal:

„Líběj vodu, šak se za zeptání neplatí – he, he, he, neráčili by selátko na pečínku? Něco fajnového, šak se mužó podívat...“

A již to strašně kvičíci mládě za zadní nohy vytahoval z mechu.

Pravda, selátko bylo – k ulíbání.

Pan rector špoulič rty, velmi zálibně si mrskačického tvorečka prohlížel a již viděl ho do zlatova upečeného, libě vonícího...

„A co by stálo – do slova?“ již rozhodně se zeptal.

„Budu prosit, pro vzácného pána za dva renský...“

Vtom rozlítly se dveře a paní rectorová vpadla do kuchyně. Hned úvodem ohlédla protest.

„I nenoste to k nám, kdo pak má včil na mlsy...“

„Budu prosit laskavě – jen dva renský!“ jako vyčítavě s poukazem na láci „mlsu“ poznal Píreček a jako úkropeček s nejlíbeznějším, sladkou až překypujícím pohledem zadíval se na rozdurděnou rehtorku.

„Vždyť je to skoro odstávče,“ vážně podotkl manžel a vrhl mrzutý pohled na panímámu.

„Nic, nic, šak só i jablůška dobrá!“ potřásala rehtorka hlavou a hnala se k troubě sporáku.

Pan učitel pokrčil jen rameny, Píreček vytáhl obočí a spustil sele do hlubin měchu.

Čeká ho pochůzka do Valčic – pro mizerné dvě zlatky!

Nic se mu v poslední době nedaří.

Prodával panu chefovi ze stanice vepře.

„Pírečku,“ povídá po prohlídce krmníka ve chlívku pán, „nejlépe učiníte, když prodáte vepře na váhu. – Zabijete si doma, vypitváte a za kilogram mrtvé váhy dám pětáctyřicet krejcarů. Tak aspoň nebude nikdo zkrácen... Jste srozuměn?“

Nato Píreček jak nejuctivěji, ale rozhodně:

„Vzácný pane, líběj vodpustit, ale jináč chlapíka nedám, jak za padesátku.“

„Ale přece uznáte, že tu kupuji zajíce v pytli...“

„Málo platný, jináč neprodám...“

„Abyste se pak nemrzl...“

„Už sem povídal...“

I plácl si se „štacionským pánem“ a krmníka vyhnali z chlívku...

Jak se objevil na volné prostoře dvorku, jako by se scvrkl, byla ho polovice.

Stará zkušenost, že vepř ve chlívku zdá se vždy větším.

Píreček stáhl tváře a přikrčil hlavu do ramen.

„Štacionský pán“ se napálí, to je jisto, vždyť to zatrolené dobytče nemá ani devadesát.

I nabídl se, že vepře na stanici doveze, zabije, vůbec po řeznicku uchystá, to jako na odškodněnou, dodal v duchu.

Stalo se. Když tak milého pašíka z krumpolce sundali a po částkách jali se vážit, ukázalo se, že jeho polovice – bez hlavy a osrdí – vážila přes půl metráku. Tu Píreček oběma rukama vjel si pod čepici a náhle se ztratil ze dvorka jako rtuť...

„Štacionský pán“ bude mít jitřničky, ovar, tlačenu, jelítka – zadarmo a ještě vydělá na masu proti nabídce, že zaplatí za kilogram mrtvé váhy pětáctyřicet krejcarů! Toto jest „zatrachtílá připadnost“, převelmi se mrzel sladkoústý třešňůvský pastěř. –

Vepřovinou a jejími výrobky oplývala Třešňůvka od Věch svatých až pomalu do léta, kdy dojížděli poslední vyschlé šrůtky uzeného. Jak napadl sníh a umrzlo, co chvíle ozval se dědinou zoufalý vřesk a kvikot na porážku vedené oběti a následující smrtelný chropot byl jen jejím labutím zpěvem. „Zabíjají“.

K večeru mihaly se zachumlené postavy dědinou, tu zabrousily do sousedství, tam ke kmocháčkům i známým a všude byly radostné, třeba s líčeným překvapením vítány.

Cože to nesou? Zabíjají? A proč tak náhle? Velký kus, vydařený? A kolik asi hospodyně čítá sádla?

Zkazují pozdravovat, aby pánbů nadělil, a aby tetička vědro sádla vyškvařila.

A zatím u šťastných smrtelníků vytáhly, pihovatý řezník Chalópka, vulgo „kozí smrt“, na „štoku“ dodělával tlačenu, pak stáhl s krmníka pásy sádla, hodil je ženským k dalšímu jednání a zase sekáčkem upravoval maso a šrůtky, solil je, česnekoval a do velkého škopku nakládal. Řeči měl jako vody a hrdlo věčně žiznivé. Čtvrtky vína jen se do něho propadaly.

Tuze připomínal podobou Jidáše Iškariotského a na jeho chlupatých, ryšavých rukou mohla se těhotná žena zhlídnout.

Ale přes to všude ho volali a byli přesvědčení, že jest mistrem nad mistry...

V těchto dobách hojnosti, kdy Třešňůvka podobala se zemi zaslíbené, „mlékem a strdím plynoucí“, kdy až tukem, masem se dusila, kostelecký žebrák Dosedla, chodící v pátek dědinou po ptaní, obdržev kdesi ve stavení almužnou dvě jelítka, rozhorleně hodil je do první zmolý a zahřešil: „Potvory, sami žeró jitřnice a člověku dajó jelítá! Je tu několik numer, dyby stála extra, tak bych je vypálil...!“

Sotva že jedno pozhennání nebes zmizelo v žirných a zdravých útrobach třešňůvských, kynulo jim již druhé.

Třešně v sadech a na okolních výšinách zrovna hýřily spoustou ovoce.

Dozrávaly běličné, uherky, rané, srdečnice a koruna všech: skalky, třešně zvící ořechu, ovoce nádherné a vytrvalé.

Dlouho přede dnem putovaly hospodyňky s plnými putničkami přes pole do Brna a sotva že se na trhu objevily, již obklopily je překupnice i brněnské paničky a div se o skalky neporvaly. Výborně hodily se jim k zaváření.

Později zajížděli si i videnští obchodníci do Třešňůvky, pobýli zde přes třešňovou sezonu a denně v košíkách spoustu ovoce posílali do světa. Tisíce stržili Třešňůvští za třešně a někdy i napálili výtečné třešňovky, to když úroda obilí na polích dříve dozrála a nezbývalo jim času „babrat se“ pozorným trháním třešní. I servali je, jak se dalo, se stromů, naložili do beček a později vypálili.

Po třešních následovaly rané hrušky, pak jablka a nakonec kadtátka, jimiž ukončilo se ovocné období.

To již jeseň zavítala do tichých, dumných zdejších luhů.

na selských mlatech, v komorách, na půdách červenaly se hromady vzácných panenských jablek, jichž někdy se tolik urodilo, že bývala lacinější než brambory a těch měřici dostals za jeden zlatý. Tyto brunátné, šťavnaté plody stařen jabloní, rozkládajících své koruny až nad zemi, vyrostly ponejvíce na svazích polních, v moři čistého vzduchu, osvěženého pryskyřičnou vůní okolních lesních pásem. Bylo to lahodné ovoce, „samá chuť“, a podrželo svoji podivuhodnou čerstvost až do letních měsíců.

Třešňůvská omladina mívala „panenských“ stále plné kapsy.

I kadtátek někdy urodilo se tolik, že až stromy se pod jejich tíží prohýbaly a lámaly.

Tentokrát ovládly všechny kuchyně v podobě koláčků (knedlíků), buchet, táčů, omáček, i nejskromnějším jedlíkům – do omrzení.

I stalo se, že resolutní a vtipný kramář Štěrka srdnatě se postavil proti této záplavě kadtátkové a na dveře kuchyně ženě Fěfce přibil jídelní lístek s velepřísňným poukazem, aby ani stěbalo se od jídelního pořádku neuchýlila, jinak „dá se do kustu“ – do hospody.

Na jídelním lístku byly švestkové koláčky uvedeny jen čtyřikrát v týdnu, z čehož patmo, že Štěrkovy požadavky nebyly bláznivé.

Kuchyně spotřebovala jen nepatrnou část švestkové sklizně, spousty nejvyzrálejšího, jako fily sladkého, libovonného ovoce octly se v ohromných bečkách, v nichž během dvou, tří měsíců proměnily se v tekutinu, podobnou červenému vínu. Po Mikuláši pálila téměř celá dědina z této švestkové břečky slivovici, moravský to koňak, ale druhdy chutí a jakostí daleko jej převyšující. Největšího množství kadtátek zmocnily se však hospodyňky na vaření povidel.

V každém statku míváli ho deset až patnáct soudků a dokonce si hlavy nelámali, kam s ním. Mohlo léta vydržeti, tak doře bylo uvažené, ztuhlo časem, že musili je sekati, ale chutí vyrovňalo se nejlepší marmeládám cizozemským.

Vaření povidel za vlhkých nocí říjnových pod vrbičkami mělo mnoho kouzla pro staré i mladé.

Baby si zde dokořán otvíraly srdce, sdělovaly si rodinné starosti a naděje, semlely celou dědinu. Byl to jasný jenerální sněm třešňůvský, na němž projednávalo se vše možné a dělaly se i plány do budoucna, nezřídka kombinovaly se i sňatky.

A mládež zatím, co staří moudře uvažovali, někde stranou peci neb ve stínu žudrů a zahrádek krčila se po párkách a dost často hatila jejich záměry – – –

Vaření mívalo nezřídka dozvuky ve farní matrice – – –

Několik třešňůvských usedlíků mělo i vinohrádky „na svobodných rolách“ na polední straně obce. Lisovali všechny druhy hroznů dohromady a říkali té směsi „šiler“.

K vánocům se již pivalo, kdy ještě náležitě nevykvasilo, i bylo to vinko zarůžovělé, řízné, naslédle a hlavně – svůdné.

Pilo se tak lehoučko jako ovocná šťáva, čtvrtčka za čtvrtčkou se klopila, ale běda, když besedník ocitl se venku na volné prostoře!

Vino dobrých ročníků směle se mohlo měřit s mělnickým, třeba že bylo nepoměrně lacinější – litr za tři desetníky. A tak mohl třešňůvský občan povzdychnouti si s boháčem z písma:

„Všeho máš, duše má, čehož si jen žádáš, Jez, pij a světa uživej! – – –“

Nejvýmluvnějším dokladem blahobytu bývaly svatební a úvodkové hostiny.

Řádná seelská svatba trvala týden a chystalo se na ni, jako by hosté přicházeli z krajů věčného hladovění.

Jedlo se do nemožnosti a pak ještě odnášeli si svatebčané hory výslužek, aby i příslušníci jejich domácnosti zkrátka nepřišli.

Svatební hostina však na rozdíl od městských počínala se teprve s večera, před tím po oddávacím obřadu ve větrnském chrámu, vzdáleném hodinu cesty, tancovalo se s prázdným žaludkem celé odpoledne v hostinci. Hosté prodělali tudíž pravou hladověcí kuru, byli jak náleží připraveni k přijetí božích darů.

Tehdáž ještě zachovávaly se starodávne obvyklosti: prázdná mísa se na prahu rozbila za veselého hlaholu a „překvapení“, které bylo ovšem líčené, družbové, mládenci a drůžky odříkávali nekonečné vinše a říkání prázou i veršem, obcházeli s ručníkem a vodou k umývání rukou, začaž vybírali stříbrňáky „pro kuchařky“, udávali obvyklé vtipy ctihodného stáří...

Družba pro samou službu a starosti o blaho hostů jen úkradem v kuchyni se najedl a nebyl-li dosti čiperný, vůbec zůstal o hladu; ba dokonce se vyprávělo o jednom tuze stydlivém, jak po půlnoci přiběhl do hostince a celý růženec uzenáčů překotně snědl.

Svatební hostiny bývaly v domě ovšem vzácností, ne tak hostiny úvodkové v rodinách dětmi požehnaných.

I chalupníci, žijící v poměrech skromnějších, byli nuceni kmotry a bližší přízeň hostit a často se majetkově zakrvceli, ale „hůta“ musila být, takový byl mrav.

Staré a mladé hody i ostatky odbyly se již skromněji nějakou tou husou, po případě vepřovou pečinkou. Ale tanci holdovalo se velmi horlivě po čtyři dny, byť v Třešňůvce, kde v roce nebývalo muzik – vzácným.

Chasa se odškodňovala návštěvou přespolních tanečních zábav v sousedství, ale tuze zřídka až po třešňůvsku opatrně.

V neděli o hodech zaváděli stárci cizí chasu, vítali ji tuší, pochody, zavdáváním a rozmarýnem.

Toho dne příliš tance neužili pro samou moresnost, právě pak v úterý hodové, kde se opět ženáčům zavádělo, a ti toho vítaného práva vydatně využítkovali.

Zato v pondělí a ve středu tančilo se do úpadu ve dne v noci, děvčata v lehkých šatech, chlapci bez kabátů, a přece spadaly císařské hody do druhé polovice října, kdy bývají již studené neb sychravé noci.

Ale zdravé, prací otužilé chasy ani noční mrazík neb studené mrholení dokonce nevadily; tím úžeji, pevněji přitiskl chlapec dívku k prsům, líc k líci přiložil, zadupal, zavýskal. Po celoletní klopotě na polích jistě si zasloužili: zahýřiti si, zapomenouti aspoň na čtyři dny na všechno to životní plahočení jako na škaredý sen, oddati se nerušeně veselí...

Zdalo by se, že v této „svaté dědině“, kde život plynul tak tiše a vyrovnaně, kde všechno občanstvo jako by si bylo vědomo, že jest tím povinováno dobré pověsti a blahu obce přes všechny neshody a druhdy i křivdy, žilo svorně, v míru a v pokoji – není vášní, bouří, rozvracujících rodiny.

Jak klamným byl by tento úsudek, jak zachvělo by se nitro dobromyslného, nezkušeného pozorovatele, kdyby bylo mu přímo, někdy úkradem nahlédnouti pod ty prosté, doškové střechy!

Kdo na skok ocitl se v dědině neb byl zde několik dní hostem, odnese si dojem nejpříznivější, lidé snaží se jemu ukázati se s nejlepší stránky, tlumí a krotí výbuchy vzájemné nenávisti a zloby, a teprve, když nevitáný host odešel, pouští jim uzdu.

I sem na mnohý dům byl by se hodil starověký nápis temné pevniny: zde bydlí lvi, někdy se změnou: zde bydlí saň, zde vlci...

Třeba i po této stránce poznati Třešňůvku, oživit její obraz stručným vyličením některých životních příhod „těch dobrých, nezkažených lidiček“, dle názorů naivních a někdy právě tak „dobrých“ pozorovatelů.

Celkovému rázu dědiny nebude to nikterak na újmu, Třešňůvka i přes to vyvření na jednotlivých místech podrží klidnou svoji hladinu a zaslouží si názvu „svaté dědiny“.

Úvozem od hospody k pastoušce vedoucím, nebo dalekými oklikami přes pole plížival se za hlubokých nocí pověsný pytlák Maleček s kořistí, aby ji ukryl někde v tajném podzemním

doupěti. Maleček byl pytlák – umělec. Mrštným hodem kamene ubíjel zajíce v běhu, srnce chytal na ohnuté stromky. Kolikrát znenadání trhli naň četníci i panští hajní a třeba to v jeho pelechu vonělo, až se sliny chutí v ústech sbíhaly, ničeho nenašli.

Maleček jen se uščuřoval, když mu lidé na paměť jako výstrahu uváděli tragický konec kamaráda řezníka Chalápky, vulgo „koží smrti“, ubitého soudruhy – zloději, a chlubně říkával, že není na hlavu padený, na hon cesty zvětří nástrahu a vysmije se svým pronásledovníkům.

Ostatně je s vysokými pány „halijanc“ a nejednou dodal zvěřinu na visitační hostiny, ba i tovarníku, nájemci honitby, posloužil.

Má těch děcek jako brablat, jalovými jablouchkami by je nevyživil. Zvykly si na něco betelnějšího, tož co dělat. He, he, he...

Hajný konečně zchladil si na něm žáhu a na čekaně pokropil jej důkladně jeleními broky.

Maleček těžce raněn sběhl do zmolý a odtud doplížil se k lesní studánce, v jejíž chladné vodě hledal úlevy ve strašné palčivosti života.

Jako zkušený pytlák věděl, že jeho poranění je smrtelné a naděje na uzdravení mizivá.

Bídně zde zahyne uprostřed lesní tišiny jako tak mnohý srnec, jehož dopuštěním jen postřílel.

Slunce se nížilo nad obzorem, stíny v lese houstly, a Maleček téměř ztopen po krk ve studánce dohasínal.

Tu uzel na pěšině nad studánkou kotrcati se ženu s otepí chábí.

Sebral všecky síly a zavolal na ni mroucím hlasem:

„Kodarko, prosím vás pro sedum ran Krista pána, dojdite k nám, rád bych ty děcka ještě jedné viděl... před smrtí... Ale hunem...!“

Roztekla ulička za hospodou a celé to prostranství kolem pastoušky měly cosi strašidelného do sebe, a Třešňůvští v nočních chvílích neradi tudy přecházeli.

Veselejší byl vystrkov třešňůvský: několik nových domků, vyběhlých do polí.

Z jednoho z nich ozývaly se pod večerem často lkavé, tu zase rozmarně dovádivé zvuky flétny. Tak slavival černou hodinku hudbou třešňůvský poštovník Macourek, jinak nerudný a na zdvořilost skoupý pantatík se zakaboněným čelem, až po oči vousem zarostlým obličejem.

Byl zdejší synkem, dlouhá léta sloužil na vojně, potloukal se v alpských zemích, kde pochytil trochu němčiny a přiučil se hudbě. Později hrával s kapelou „deutschmajstrů“ i ve Vídni a tu za světové výstavy přihodilo se mu něco v životě, čeho si vážil nad všechna jiná významání: hrál v císařském hradě s kapelou před perským šachem donauvalzer.

Tímto faktem omračoval kde koho, ale když jako starému vojínu dostalo se mu na stanici místo sluhy v kanceláři a několikrát zpil se do němoty a sice tak, že nemohl ani s červeným praporkem vyrukovat k vlaku, nic nepomohl slavně a nejvýš důrazně pronesený důkaz, že hrál v purku před perským císařem donauvalzer, musil zase do civilu.

Tou dobou zemřel starý rektor a poštovník, a v celé obci nebylo člověka, jemuž by se nevýnosný poštovní úřadek mohl svěřit.

Tu Macourek sebral všechnu svoji znalost němčiny a přímo zajel si do Brna k ředitelství. Učinil silný dojem svými metaly, vojenským držením, vousatou tváří a jak výslovně prohlásil: donauvalzrem před šachem. Dostalo se mu pošty, ale přeběda!

Chodil k vlaku s korespondencí, kdy ho napadlo, o muzikách v místě a v okolí třeba dva dny pro poštu nešel, neb hrál s Rapóchovou bandou a to považoval za dostatečný důvod. Pokuty z ředitelství jen pršely, přišly i revise, Macourkovi domlouvaly, hrozily mu odnětím pošty... Macourek mlčel jako dub a z jeho tuhé, přísné tváře nebylo lze uhodnouti, jak domluva na něj působí.

Revisor odešel, ale Macourek dále vedl svou: jak muzika, tak nejen domácí dědina, ale i sousední rozlehlá obec Valčice, panský dvůr – bez pošty. Měl i jiný zvyk. Novin politických i zábavných dříve z rukou nedal, až důkladně sám přečetl a když mu nepřistojnost takového jednání vytýkali, odvolal se – na právo poštmirovské.

Nová udání, nové pokuty, ale Macourek se nedal.

Konečně zahřmělo doopravdy a blesk z dírkce srazil třešňůvského pašu z trůnu zvůle.

Vyslaná komise na místě suspendovala Macourka, třeba že strašně vyváděl, poukazuje, že je císařský muž, má čtyři metály, a když nepomohlo, až ke komisaři přistoupil a hrozně vyvaluje oči zabručel, ví-li, že hrál v purku před perským císařským veličenstvem donauvalzer?

Věděl, ale neochvějně stál na tom, aby Macourek již se mu klidil z očí a s poštovským úřadováním nadobro se rozloučil. I podrobil se, složil hodnotu a od té chvíle lámal kámen v domě za dědinou. Potentát ve vyhnanství.

Přes dvě chalupy od sídla bývalého poštmistra Macourka bydlí cihlář Körber, krátce zvaný Tonyka, se ženou Fánkou.

Körber jest Němcem od Dyje a ještě po dvaceti letech pobytu v dědině láme hanebně „moravštinu“.

Býval malým podnikatelem při stavbě „štreky“, hrabal se v penězích, žena Fany prý v brněnských konfekcích na padesátku nedobírala několik mizerných zlatek, i statek si kdysi koupili, nevědouce, kam se jméním, ale konec konců, jak nabyli, tak pozbyli. Z milosti uchytil se Körber v obecní cihelně, ji zbylo několik lepších kousků nářadí, dvě kraajinky barvotiskové „v zlatých rámcích“, šicí stroj a vědomí, že bývala „paničkou“, o jejíž přízeň stáli i inženýři.

Přes čtyřicetku dosud jest pěknou ženou s nepokojnou krví, stále ještě v cosi lepšího doufající, kdežto Tonyka hýřením v mládí a dřinou v cihelně jest proti ní pouhou zříceninou.

Pro štěstí mají jen jednu dcerku, Poldinku, holku jako obrázek, se švidravýma očima, bujnou, smyslnou. I ona jako matka stále jest nachystána ke skoku do nějakého dobrodružství, ráda by se dychtivými rty napila rozkoší z poháru života, ale v Třešňůvce nenacházejí pochopení, nikdo nestojí o jejich vnady. Žijí jaksi mimo ruch, snad pro chudobu, snad i proto, že jsou v dědině „cezi“.

Hledají štěstí jinde, nosí do Brna ovoce, vajčka a odtud různé trety pro ženské: zástěrky, šátky, pentle, snad i rosolky mlsným hospodyním. V Brně přece jen povšimnou si jich pání, aspoň byly viděny v blízkosti pověstných hotelů — — —

Tu objevil se v dědině mladý dráteník Moresa, svižný jun, ne v haleně a v širáku, ale v pěkných přiléhavých nohavicích, v krátkém kabátku, čapce k levému uchu přitlačené, hezký, vyzývavý, s navoskovaným knírkem. Kam vešel, celé stavení se rozveselilo jeho žertovností a tipem.

Ženským jako by učaroval. Jindy skoupě propouštěly dráteníky s krajícem chleba, vymlouvaly se, že nemají co ke drátování, nyní, kde jaký střep vynášly, jen aby měly záminku s Moresou se zabavit.

Dráteník zabloudil na své potulce dědinou ke Körberům, a od té doby častěji se zde objevil, někdy i několik dní pobyl.

Poldinka mu patrně učarovala, co není divu: oba mladí, k světu podobní, ohnivé krve...

Körberovka sama tak na půl huby v hovoru se přiznávala, že se jim Moresa líbí, jaký je fešák, jak na sebe drží, peníze ukládá. Chce prý někde u Brna se usadit jako klempířský mistr.

V sousedství vědělo se i více. Jednou domlouvala muži, vrátivšímu se k večeru z cihelny:

„Ty, tati, jak pak, abychom těm dětem dali postýlku do síňky, dyž se to má tak rádo...!“

Děti minila Poldinku a — Moresu.

Uděný tatík tuze neuvažoval a pak beztak věděl, že platí ve stavení jako páté kolo u vozu, a kdyby nakrásně se opřel, ničeho nespravi.

Moresa časem u Körberů úplně zdomácněl k velkému pohoršení tak mnohých roztožených ženských srdcí. Vytýkaly mu záletnictví, drátenickou nesrstnost, pojednou usoudily, že vlastně na něm nic není, ale samy nebyly by pohrdly šumným šohajem.

Čas plynul v ustavičné práci, a než se kdo nadál, přikvačila jeseň s tesknoutou svých dnů a hlubokými nocmi.

Jednoho říjnového večera stal se v dědině poplach, že je ve vrbičkách soudno.

Jako by stály v jednom plameni, takový byl shon a spěch.

Hořelo snad? Nehořelo.

Či vloupali se zloději? Ve vrbičkách málo by si popadli. Umřel někdo náhle? Vše živo a zdrávo, jen cihlář strašně vyvádí, po německu elementí a himluje, že kuťu rozbije.

Sbíl mámu a dceru, že by na nich zdravého místa nenašel, a vyhnal je humny do polí.

Opil se, či zbláznil? Ani jedno, ani druhé, naopak vysvitlo mu světlo poznání, že Moresa velmi nemoresně se zachoval, hrubě porušil pohostinství a zneužil jeho důvěry...

Jak a kterak?

Jsou „v tém“ – vobě...! tak znělo zdrcující vysvětlení.

„Kdo – pro boha?“

„Inu, kdo, Fánka i s dcerou Poldinkou!“

„Co to plkáte, není možná!“

„Nic, než čistou pravdu...“

„A Ježíšmarjájozeť, no toto...!“

Fánka sice se dovolává pánbička, že to má „s ním“, totiž s mužem, ale cihláf nechce ani slyšet. I maminka s Poldinkou vjely si do vlasů a haňba poslouchat, co si vše vyčítají. Brno, židy, Hotel u slunce, člověk to neumí ani pěkně jmenovat.

Jedno jest jisto: Moresa v Třešňůvce dohrál úlohu a objeví-li se, dostane od ženských nečítaných. Strašně se chystají, hlavně pro Fánku.

Neobjevil se již v kraji...

Takové historie odehrály se během let okrajích dědiny, leč i stará osada, shluklá po obou stranách „selnice“, měla své romány...

Na Gejdušově půllánu ležel těžký mrak. Mladý hospodář, jediný syn a dědic značného jmění, postižen byl strašnou náruživostí. Již jako chasník, nedávno škole odrostlý, chlipně pronásledoval ženy. Žádná nebyla před ním jista. Matka vybírala mezi služebnými dívkami ty nejstarší a nejošklivější, ale jen se objevila v jeho blízkosti, již sršel. Všecka jeho bytost se proměnila, tváře mu opadly, hlava se mu třásla a hřbet se mu nahnul jako kocouru. Strašně zádušně, s kalnými očima a vyprahlými rty plížil se stavením, krouže jako ostříž kolem své oběti. A nebyla-li dosti opatrná a neuzavřela-li se na zámek, vrhla se na ni s řevem a rozpěněnými ústy jako divoký býk.

Jednou, kdy při čtení účtů celá obec shromáždila se v hostinci, třiskly dveře a do hostinské jizby vrazila prostovlasá, polonahá výměnice Vémolka. Skokem byla u úředního stolu a zoufale drtic: „Gejduš leti za mnó!“ skrčila se v rohu za starostou a hrůzou se tetelila.

Všichni muži povstali a s hrozivou tváří čekali. Věděli, co bude následovati.

A vskutku v nejbližší chvíli rozlily se dveře, a mladý Gejduš, hrozný jako přízrak, více zvířeti než lidskému tvorů podobný, vrhl do šenkovny.

„Kde je, kde?“ horečně zasípal a divokým zrakem bloudil po světnici. „Mosím ju dostat!...“

Několik silných paží se ho zmocnilo a drželo ho jako v kleštích.

„Pod pumpu s ním, s neřádem!“ zařval jako tur hromotluk kovář Hotovec, „a vodu na palicu, haž zmodrá jako pantla!“

Lidé radili Gejdušům, aby syna rychle oženili, vybrali mu ženu hezkou, zdravou a nedívali se na majetek.

Byli svolní, neb osud synův těžce ležel jim na srdci. Nejen že sám se ničil a o všecku vážnost mezi lidmi se připravoval, trpěl i na majetku. Každý jeho hřích platil velikými pokutami.

I hledali „pasírnou nevěstu“ a vskutku našli dcerku soukromého zvěrolékaře, někde až od Tišnova, statnou, pěknou vdovu po souchotivém šafáři, osobu jako obrázek, nebojácnou, veselou. Měla i několik stovek pretence.

Vystupovala sebevědomě jako chlap, a když se jí usouzená Gejduška malodušně svěřila s obavou, vyléčí-li syna z jeho hrozného náruživosti, ohrnula jen pysky a krátce se zachichlala.

„Nic se nebojte, maminko. Uvidíte, že ho strhám; dyť je jako chróst, kam by se hrabal. Ani ho nenapadne všimnout si jiný ženský. Co by s ním dělal?...“

Ale hrozně se omýlila, brzy zmizel úsměv s její pěkné líce... Mladý Gejduš byl by se i v nebeském loži přesytil a hledal mršinu.

Brzy po svatbě začal opět řádit, bezohledně přepadal ženy v polích při práci, na cestě do kostela, a konečně znásilnil i sedmdesátnici výměnkářku při sbírání souše v lese a přivodil jí tím činem smrt.

Tu míra jeho zvířecích kousků byla naplněna, a on propadl rameni světské spravedlnosti. Byl dodán na Brna na Cejl, odsouzen na pět let do těžkého žaláře.

Nevydržel vazby, hned téhož roku zemřel. Před jeho smrtí narodil se mu ještě dědic, ale jeho duši obestřely již mráčky a tak přijal tu zprávu lhotejně, tupě...

Mrak rozptýlil se nad Gejdušovým statkem a nové štěstí rozkvetlo v jeho prostorách...

Dvě větve Juranů hospodařily na zdejších půllánech: Jurani „zábavní“, k nimž čítali i starostu, třeba jinak rozumáře a chytráka, a Jurani „šporovní“, velcí dřiči, mamonáři a modláři.

Jurani zábavní ovšem méně nalakotili a zděděný statek nepatrně rozhojnili, zato lidštěji žili a „na vůbci“ více platili. Byli z dobrého kořene, vysocí, urostlí, a děti bylo u nich jako „brablat“.

Jurani šporovní žili pro sebe, samotářsky, byli pobožní na pohled, před pány ohýbali hřbety, druhdy i pro nic za nic, nejen horlivě do kostela chodili a kněžím všemi možnými způsoby nadbíhali, ale vymohli si i míst v kostelním výboru, celfotrů (předzpěváků) při procesích na křížové dny, o Božím těle i o poutích.

Tito Jurani nosili i o svátcích baldachýn nad knězem, o velikonocích sošku Ježíše, slavného, z mrtvých vstalého. Neopomenuli žádné církevní okázalosti, jen aby bylo patrné, že bylo by hříchem čítati je k Juranům zábavným. Ale uvnitř byli to obilní hrobové: lidé nemilosrdní, krajně sobečtí, služebníci mamonu, nejen prosti lásky křesťanské, ale i lidského citu.

Žebrákům kostelním dali sice almužny, ale tak tenké, okoralé krajičky, že bylo skrze ně vidět; omastek na „věčný světlo“ vybrali ze žluklého sádra, do jitrnic a jelit, určených na nevyhnutelnou výslužku kmotrům a do sousedství, natloukli tolik krupice a hrubých krup, že mohl v nich člověk zuby nechat, ale zato pridali tisíckrát naděl vás pánbiček a pozdravů na celou rodinu.

Všecko oddělili sami a přibrali-li nádeníky, však byli to tací, o něž nikdo nestál, a ti dali se do hladových služeb k Juranům šporovním jen z nejvyšší nouze.

Vypadali jako umoření, obličejové měli kostnaté, pergamenové, oči plaché, úskočné, liščí. O hospodu po celý rok nezavadili, ale pilo-li se na obec, dostavili se do posledního muže a táhli jako duhy. A když vstoupil jim alkohol pod čepici, tu teprv spadla z nich maska svatoušství a ukázali se v nejbídnější lidské podobě.

Nejstarší z nich, Anton Juran, býval přibírán jako velký majetník k celoročnímu účtování k obecnímu hospodáři a tu při společném obědu udal vždy jeden a týž vtip. Přitáhl k sobě mísu s husou, sešpulil pořouchlé rty a odkrojil celou dolní část pečinky.

„A já nejradši biskupa, he, he, he!“ zachichlal se jak na omluvu své nesrznosti.

Sousedé na sebe pomrkli a jen se ušklíbli.

Při seleti opakovalo se totéž, jenže padlo Antonínovi za oběť stehýnko s okolím...

Farář zval ho s několika koláturníky k visitační hostině a tu prý čtrnáct dní se předem postil, jen aby tractace hodně užil.

Tu se stalo, že Antonova Juranka při kydání mrvy zapíchla si vidle do nohy a zle si ji poranila. Z lakomství ani nepovolal lékaře, přikládali „černý kořen“ a jiné babské lektvary. Noha otekla a později se otevřela, i musila Juranka s bolestným srdcem ulehnoti. Nebylo ženy v domě, a z dědiny nikdo ku pomoci nepřispěchal, protože nebylo pamětníka, že by Anton někomu byl dobře udělal.

I vypravil se kamsi do kamenitých krajů Moravy na Mezříčsko, a štěstí mu přálo, přivezl dívku, již mohl celé hospodářství světiť.

Jmenovala se Cilka a byla vzdálenou příbuznou Pírečkovou, který na ni Antona též upozornil.

Cilka byla nadělaná, prsatá dívčina, mléčné pleti a jak uhel černých vlasů. Boky měla klenuté a jen se při chůzi houpala. I dědóšek Juranovi našel na ní zalíbení a hučel si pro sebe, jaká je to čistá persona. V práci úplně vyhovovala, takže Juranka mohla klidně léčit nohy.

Cilka přišla do dědiny po Václavě a v několika týdnech jako by zestrakatěla, zchudla. Jen boky jí nápadně vystupovaly.

Udeřila raná zima, a po Martině mrzlo, až praštělo. U Juranů loupali klasy, a tu v nejlepším besedování Cilka bolestí zakručela a vytratila se z jizby.

Juranka nadzvihla se v lůžku a kynula Antonovi, a když přistoupil, něco mu šuškala.

„A pro Krista pána, to by tak bylo!“ vykřikl Anton a zamávav rukama, jako by dotěrného sršána odháněl, sáhal za světnice.

Za chvíli vrátil se celý zsinalý, bez dechu a zhroutil se na lavici u kamen.

„No, tak přeci pověz!...“ nesměle ozvala se hospodyně z lůžka. „Dolekáš člověka...“

Juran zhluboka vydechl:

„To jsme si pomuhli – k vostudě! Dyť já nebudu smět před páter Aloiska hani předstoupit... Hanbó bych se propadl...“

„Prosím ti, co plkoješ?“

Ale Anton, jako by jen touto myšlenkou se zabýval, dále lamentil:

„Na hodinu musí z domu, šuša jedna, pod naši křesťanskó střechó nesmí slehnóť! Nikdá!...“

Juranka již chápala spojitost událostí i hnul se v jejím nitru soucit s trpící ženou.

„Je noc a venku povíja –“ nesměle připomenula. „Přeci bysme měli...“

„Huž sem řek', nescu ju mět ve stavení ani hodinu,“ střípal se Anton, olizuje rozčilením tenké rty. „Taková Sodomu –!“

V tom objevila se Cilka v tmavém dveřním prostoru s uzlem na zádech. Zachytila se oběma rukama veřejí a poloplačky vydechla:

„Míváte se zde dobře – –!“

Juranka zaryla hlavu do peřin.

Druhého dne potkal starosta Antona na dědině.

Zastavil se s ním s patrným odporem a jako by zkoumal směr větru, díval se k obloze a drsně, rozlámaně hovořil:

„Te seš křesťan, te, te – –! Vlk seš, ba eště horší – Pfi – –! Stedím se, že mám takovýho menovca – – Pfi – –!“

A stříkl slinou daleko před sebe.

Celý den a dlouho ještě potom zaměstnávala Třešňůvku novina, jak nábožný Anton vyhnal Cilku v čirou noc ze stavení a jak musila slehnouti u Pírečka v pastoušce.

Děti naspěch uložili ve studené békovně a připravili ji se ženou lůžko jako nějaké princezně – Pastěf –!

I tací kulichové musí býti...

Ke konci kroniky třešňůvské vyklouzne z celkem pěkného obrázku lysá hlavička poscvrklého, ukysaného dědka s jedovatýma očima a s propadlými tvářemi. Isidor Kvasnička, čtvrtník na rohu uličky, vedoucí ke stanici.

Celý jeho život plynul v tuhé dřině na štěrkovitých „lózarech“ a několika mírkách v dolině „žabincí“, ale tak tak protlouká živobyť. Stokrát mu věc z ruky vyklouzne, než ji konečně plně podrží, jako by bylo prokleté, nač sáhne.

Opozdí se se sklízni sena a vozí je domů vyplavené; obilí mu na sýpce ztuchne, pšenice na poli zesnětí. Vycementoval chlívek pro vepřový dobytek, že hrabě v něm mohl bydlet, a první na červenku vždy kápne Kvasničkovo. Jinde mají po dvanácti i více housatech, u něho vysedí husa dvě, tři.

Kráva se mu rozduje na mladém jeteli, mor zachvátí drůbež a vůkol vše zdrávo.

Do slova pere se s krutým osudem. Leč nepere se jen s neviditelným, ničivým božstvím, i zde kde s kým.

Doma se ženou jen na sebe hafají. Číhá na každé její slovo, pozoruje každý její pohyb a již do ní rýpe zlymi poznámkami a výtkami.

Vytýká jí ne hospodárnost, nedbalost, i že asi tajně peníze si ukládá neb chlapcům podstrkuje; zatím ví ve stavení o každém střepu a hřebíku, a nelze před ním ničeho utajit.

Žena mu oplácí nerudnost neupřímností a tak nakonec otupěla, že jest jí vše lhotejno.

Ukázky jejich manželských hovorů.

Kvasnička prolézá chlívky, hledaje příčiny k vádě. Ustrašená žena cupitá opodál za ním.

„Kože...!“ zasyčí jako kalená střela z úst dědkových a bez dalšího vysvětlení píchne palcem za rameno.

„Šak...!“ rozechvěně zabručí hospodyně a hrábne třesoucíma rukama po kupce listí, aby kozám podestlala.

„Shnijó za živa...“ potřásá děda hlavou a žene se k salaši spejzit, jsou-li odstávčata lépe opatřena.

Jindy popadne vidle, hodí je přes rameno a bez ohledu, že žena právě věší prádlo, houkne:

„Kopit jatelínu...!“

„Dyť nespíchá... šak vidíš...!“ zlekaně ponamítne stařena, ale dědek skrčí hlavu do ramen a dupne:

„Hunem!“

Tu již třeba letět úprkem...

I na dva syny, odrostlé chasníky, jest jako kat a stále mistruje, do práce honí. Vypěstoval z nich na ten způsob potměšilé, zavilé lidi, kteří nemají zájmu na hospodářství a při každé příležitosti urvou, co se dá. Otce nejen nemilují, ale považují ho za svého největšího škůdce.

Tu jest asi přirozené vysvětlení nezdaru v hospodářství. Kde není lásky, není ani chuti k práci. Kvasnička zlou hubou rejdí po sousedech, mstí se pro každou maličkost; zaběhne-li mu cizí slípka na dvůr, kamení na ni jen prší, přeroste-li haluz ze sousedství jeho parkán, již jest tu se sekerou a zohaví celou korunu, naveze-li soused fůru šterku před stavení, volá komis, že se mu svádí vlhkost na stavení.

Někdy celá obec na nějaké opravě se dojednotí, ale s Kvasničkou musí se hrdlovat, rozmlouvat, nutit, hrozit.

Každému činu podkládá zlý úmysl; výtky, všeobecně míněné, zapisuje na svůj účet a odplácí hrubými, zlomyslnými vzkazy.

Jednou se mu zdálo, že farář v kázání přímo na něj ukázal, i vyslovil se velmi neuctivě o něm před nábožným Antonem Juranem.

V zápětí dostal kontra, že si dodnes o něm Třešňůvští vykládají. Farář Papáček žil sice ve Větrné mezi pověstnými krutáky, ale přece nejednal „s milými farníky“ v rukavičkách, aby je nepohoršil, nýbrž, když ťal, tož citelně a přímo „do hrbu“. Vyvrátil hlavu, přimhouřil oči a „milí farníci“ jen přikrčili hlavy a s malou dušičkou očekávali boží dopuštění shora. Vypadalo jako krupobití. Nuže, farář Papáček sice nejmenoval přímo Kvasničku, ale každý z kolátumníků nad slunce jasněji poznal, že „jakýsi chlap v kravěncích a kobelencích vyrostlý, nectnou hubou po bližních rejdicí a až na něj, posvěcenou osobu, si troufající“, jest – třešňůvský Kvasnička.

Od té chvíle strašně zanevřel nejen na faráře Papáčka, ale na kněze vůbec a nevěda ničeho horšího, sbíral celibátnické historky a lidi jimi krmil.

Paměť mu odjakživa dobře sloužila, zvláště jednalo-li se někoho „štráfnót, žihnót“, a zde se mu otvíralo širé pole působnosti.

Chytil lidi na cestě z trhu, vypadal na ně ze zahrady, když se ubíral k vlaku, a pomrkáváje, bezzubými rty šepalvě vykládal, jak bránický panáček má obsednuty dvě vdovy, dává se od nich za tělesnou rozkoš traktýrovat, jak kostelecký kaplánek vylákal knihařovu dcerku kamsi do polí a s vysokého břehu s ní do zmolý se „skotólel“ (ale šťastně zůstal „přof“ navrchu), jakou famíliju má dubňanský děkan, samou přízeň po švagrech, jenže všichni švidrají jako on, jak rebešovská kuchařka již po třetí učí se v Brně dělat cukroví (tam jede jak dýňa, zpátky jako prut, he, he, he). Syny oženil na chalupy, slíbil jim podíly, ale po svatbě vše popře, až po dlouhých tahanicích a hrozbách soudem povolil, ale to je nakonec ještě ošidil.

Neznal jednoho človíčka „na vůbci“, který by mu byl přízniv, a když za podzimních mlh, přejížděje s kravkami trať, byl zachycen vlakem a do smrti přejet, nikdo ho nepolitoval. Ani vlastní synové.

Po pohřebních obřadech celfotr nad otevřeným hrobem odprošoval: Bratří a sestry, jestli vám tento nebožtík, Isidor Kvasnička, něčím ublížil, pro pět ran Kristových, prosím vás: odpusťte mu.“

Lidé většinou ani odprosu nedočkali, jen několik babek cosi zabrumlalo, co mohlo se všelijak vykládat.

Končí se kronika třešňůvská – –

Tak žilo se kdysi ve „svaté dědině“. Hladina její bývala tak klidná, jak venkovského rybníčka za zářijového dne, jen někdy tu a tam se pohnula a vyvěřela ze spodin bublina, rozplynula se, několik kroužků se rozešlo...

Kronikář s teskným povzdechem odkládá pero a vrací se ze vzpomínkových sfér do tvrdého života.